

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 lutego 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Korzeniowski (przewodniczący)

SSN Jarosław Sobutka

SSN Renata Żywicka (sprawozdawca)

w sprawie z odwołania F. Sp. z o.o. Sp. Komandytowej w S.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Jaśle
z udziałem P.W.
o ustalenie ustawodawstwa i wydanie zaświadczenia A1,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 13 lutego 2025 r.,
skargi kasacyjnej odwołującej się od wyroku Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie
z dnia 29 września 2022 r., sygn. akt III AUa 96/21,

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Apelacyjnemu w Rzeszowie do ponownego rozpoznania i
rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.**

Jarosław Sobutka Zbigniew Korzeniowski Renata Żywicka

[I.T.]

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 2 grudnia 2019 r., nr [...] /2019 Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Jaśle na podstawie art. 83a ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2019 r., poz. 300 z późn. zm.), w zw. z art. 5 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r., dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.Urz. UE serii L nr 284 z dnia 30 października 2009 r. s. 1 z późn. zm.) oraz art. 11 ust. 3 lit.a rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.Urz. UE serii L 166 z dnia 30 kwietnia 2004 r. s. 1) wycofał zaświadczenie A1 potwierdzające, że w okresie od 1 sierpnia 2017 r. do 30 lipca 2018 r. wobec P.W. zastosowanie znajdowało ustawodawstwo polskie i stwierdził, że P.W. w okresie od 1 sierpnia 2017 r. do 2 maja 2018 r. nie podlegał ustawodawstwu polskiemu. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy powołując się na wyniki postępowania administracyjnego uznał, że ubezpieczony w okresie objętym decyzją nie wykonywał pracy najemnej w dwóch lub kilku państwach UE, a przedstawione przez pracodawcę ubezpieczonych rozliczenie czasu pracy nie zasługuje na wiarę, gdyż wykonane zostało tylko na potrzeby uzyskania zaświadczenia A1. Ubezpieczony nie wykonywał również pracy w siedzibie zleceniodawcy F1. Sp. z o. o. w S., która w tym okresie nie prowadziła w Polsce faktycznej działalności.

W odwołaniu od powyższej decyzji F. z o.o. Sp. k. w S. wniosła o zmianę zaskarżonej decyzji poprzez wydanie zaświadczenia A1 potwierdzającego, że ubezpieczony w spornym okresie podlegał ustawodawstwu polskiemu. Zaznaczyła, iż P.W. zatrudniony został w F. Sp. z o.o. Sp. komandytowa i F1. Sp. z o.o. z zamiarem powierzenia mu prac w Polsce, Francji i Niemczech i innych krajach członkowskich. W spornym okresie był wysyłany na pewien okres w celu wykonania prac w Niemczech, a następnie po powrocie do Polski pracował w siedzibie firmy. Poza tym w Polsce znajdował się właściwy ośrodek interesów życiowych P.W.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Jaśle w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie oraz o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych.

Sąd Okręgowy w Krośnie wyrokiem z dnia 17 grudnia 2020 r., IV U 39/20, zmienił zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Jaśle w ten sposób, że potwierdził zaświadczenie A1 stwierdzające, że w okresie od 1 sierpnia 2017 r. do 30 lipca 2018 r. wobec P.W. zastosowanie znajdowało ustawodawstwo polskie i stwierdził, że ubezpieczony w okresie od 1 sierpnia 2017 r. do 2 maja 2018 r. podlegał ustawodawstwu polskiemu.

Sąd Okręgowy ustalił, że P.W. od dnia 1 czerwca 2016 r. zgłoszony został przez F. s.c. w S. (obecnie F. Sp. z o. o. Sp.k. w S.) do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego z tytułu łączących strony umów zlecenia, a od 6 czerwca 2016 r. do 2 maja 2018 r. zgłoszony także został z tytułu umowy zlecenia do ubezpieczenia zdrowotnego przez F1. sp. z o.o. w S. Na podstawie tych umów zleceniobiorca zobowiązany był do wykonywania prac ślusarskich i elektrycznych, budowania tras kablowych, komponowania i przygotowywania szaf sterowniczych i skrzynek rozdzielczych. Prace swoje miał wykonywać w Niemczech, Francji, Danii i Holandii, a także w Polsce. W spornym okresie zainteresowany pracował przez 4 tygodnie w Niemczech, a następnie po powrocie do Polski jak było zapotrzebowanie w S. 1-2 tygodni w siedzibie spółki. Wykorzystywał także nadgodziny wypracowane w Niemczech. Zainteresowany nie świadczył pracy w Polsce po każdym powrocie z zagranicy. Za granicą zainteresowany wykonywał montaż tras kablowych. Były to przede wszystkim prace ślusarskie. W Polsce zaś wykonywał w większości prace budowlane. Po ostatnim powrocie z pracy w Niemczech P.W. przebywał na zwolnieniu lekarskim po wypadku i po zakończeniu zwolnienia lekarskiego rozwiązał umowy.

Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy wskazał, że P.W. jest osobą, która wykonywała w spornym okresie pracę najemną w dwóch państwach członkowskich, w Niemczech i Polsce, a zatem podlegał on w spornym okresie, zgodnie z przepisem art. 13 ust. 1 lit. b (i) ustawodawstwu polskiemu. W ocenie Sądu pierwszej instancji, organ rentowy nie wykazał, by zainteresowany swojej pracy najemnej w spornym okresie nie wykonywał w co najmniej dwóch Państwach Członkowskich. Powołał się

jedynie na inne przypadki w odwołującej firmie, które jednak nie odnosiły się bezpośrednio do niniejszej sprawy.

Wyrokiem z dnia 29 września 2022 r. Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych na skutek apelacji pozwanego zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że oddalił odwołania oraz zasądził od wnioskodawcy F. Sp. z o.o. Sp. Komandytowa w S. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Jaśle kwotę 240 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za druga instancję.

Sąd drugiej instancji zauważył, że w odniesieniu do ubezpieczonego zaistniała rozbieżność opinii pomiędzy instytucjami państw członkowskich co do określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa. Organ rentowy doszedł do przekonania, że ubezpieczony P.W. wykonywał pracę w spornym okresie wyłącznie na terenie Niemiec. Z tego powodu wycofał zaświadczenie A1 potwierdzające, że w okresie od 1 sierpnia 2017 r. do 30 lipca 2018 r. do ubezpieczonego P.W. znajdowało zastosowanie ustawodawstwo polskie, poza tym stwierdził, że ubezpieczony nie podlega ustawodawstwu polskiemu w okresie od 1 sierpnia 2017 r. do 2 maja 2018 r.

W dalszym toku postępowania apelacyjnego pozwany przedstawił pismo procesowe wraz z decyzją z dnia 3 marca 2021 r. uzupełniającą decyzję z dnia 2 grudnia 2019 r. zawierającą ustalenia organu rentowego w aspekcie możliwości zastosowania do sytuacji ubezpieczonego normy art. 12 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z 29 kwietnia 2004r. Wynika z niej, że F1.. z o.o. w Polsce posiada biuro i kadry, w kraju odbywa się również rekrutacja pracowników i załatwianie wszystkich formalności związanych z zatrudnieniem. W przypadku, gdy dany pracownik był zatrudniony jednocześnie przez obie spółki, tj. F. Sp. z o.o. Sp. k. NIP [...] oraz E. Sp. z o.o. NIP [...] z wnioskami o wydanie zaświadczenia A1 występowała i czyni to nadal, wyłącznie spółka F. Sp. z o.o. Sp. k. NIP [...], której udziałowcami są P.D. oraz H.H., będący jednocześnie wspólnikiem dwóch spółek na terenie Niemiec z którymi kontrakty w spornym czasie mają zawarte obie spółki E. Druga spółka, E. Sp. z o.o. NIP- [...], gdzie wspólnikami są te same ww. osoby, nie składała do O/ZUS wniosków o wydanie formularza A1, dla kierowanych do pracy za granicę pracowników w przypadku gdy pracownicy byli zatrudnieni jednocześnie przez obie ww. firmy.

Wnioski ww. o wydanie zaświadczenia A1 spółki F. Sp. z o.o. Sp. k. NIP-[...] datują się od 2015 r. Obroty spółki F. Sp. z o.o. Sp. k. NIP-[...] w Polsce kształtowały się następująco: w 2015 r. - 0%, 2016 r. - 0%, 2017 r. - 0%, 2018 r. - 7,387%, zaś w 2019 r. - 10,143%. Natomiast obroty w Polsce spółki E. Sp. z o.o. NIP- [...] w latach 2015-2017 wynosiły 0%, w roku 2018 wynosiły zaledwie 0,937%, a w roku 2019 - 3,993%. Z ustaleń tych wynika także, że pracownicy nie mieli rozeznania na rzecz której spółki wykonują pracę za granicą, a z dostarczanej przez spółkę F. Sp. z o.o. sp.k. NIP-[...] dokumentacji wynika, że pracownicy, w ciągu danej dniówki roboczej tj. ośmiogodzinnego dnia pracy część godzin pracy wykonywali pracę na rzecz jednego pracodawcy, a drugą część czasu pracy w ciągu danego dnia poświęcali na rzecz drugiego pracodawcy, tj. firmy E. Sp. z o.o. NIP-[...]. Prezes obu spółek, P.D., zeznał, że osoby przez niego zatrudnione, posiadały wiedzę, że pracują dla dwóch firm, jednak oni sami, wykonując daną pracę w danym dniu, nie wiedzieli dla której firmy pracują i w jakim czasie. Mieli przepracować 8-9-godzin dziennie. Wykonaną przez pracowników bądź zleceniobiorców pracę P.D. sam rozliczał i kwalifikował koszt ich pracy albo dla spółki E. Sp. z o.o. NIP- [...] albo dla spółki F. Sp. z o.o. Sp. k. NIP- [...]. Wymaga podkreślenia, że obie spółki w latach 2015-2017 nie realizowały w Polsce żadnych kontraktów, a pismo Oddziału ZUS w Jaśle, jak i prośba mailowa w sprawie, dostarczenia przez obie spółki kontraktów, jakie zawarły i realizowały w latach 2018-2019, pozostały bez odpowiedzi ze strony obu spółek. Obie spółki świadczyły usługi jedynie na rzecz dwóch kontrahentów niemieckich, w zakresie budowy i montażu przemysłowych instalacji elektrycznych w różnych państwach Unii Europejskiej. Tymi kontrahentami niemieckimi byli F. GmbH, M. oraz H. GmbH (obecnie spółka cywila z siedzibą w W.) gdzie w obu przypadkach przedstawicielem tych firm jest P.H., który jest także wspólnikiem firmy E. Sp. z o.o. NIP-[...] oraz F. Sp. z o.o. Sp.k. Obie spółki nie posiadały dowodów na przewóz/dowóz materiałów z Niemiec do Polski, natomiast z zeznań części pracowników/zleceniobiorców wynika, że nie przewozili żadnych materiałów z Polski za granicę, a materiały i urządzenia, na których wykonywali prace za granicą znajdowały się na poszczególnych budowach. Ponadto obie spółki pomimo wniosku Oddziału ZUS w Jaśle, nie udokumentowały również kontraktów na realizację usług na terytorium Polski w latach 2017-2018. W dyspozycji Oddziału znajduje się jedynie umowa z 20 marca

2020 r. z polskim podmiotem, jednak nie przekazano żadnych szczegółowych wyjaśnień w tym zakresie.

Z kolei z zeznań zainteresowanego P.W. wynika, iż zdawał on sobie sprawę, że pracuje na rzecz dwóch firm E. Zeznał on, że świadczył pracę w Niemczech, Danii i Holandii, nie był jednak w stanie określić w jakich latach, gdzie pracował. Poza tym z jego zeznań wynika, że świadczył pracę w Polsce w S. w garażu. Z zeznań złożonych w postępowaniu administracyjnym wynika, że praca w Polsce polegała na czynnościach związanych ze składaniem trasy sterującej, natomiast za granicą na montażu tras oraz rozciąganiu kabli pomiędzy urządzeniem a rozdzielnią. Z kolei w postępowaniu sądowym ubezpieczony zeznał, że za granicą świadczył prace ślusarskie, a w Polsce głównie prace budowlane. Zeznania ubezpieczonego są jednak niewiarygodne. Pozostają one w sprzeczności z zeznaniami pozostałych świadków - byłych pracowników F Sp. z o. o. Sp. k. w S. składanych w trakcie postępowania administracyjnego przed organem rentowym z których wynika, że pracownicy po zakończeniu pracy za granicą zjeżdżali do Polski, mieli czas wolny, odbierali czas wolny za przepracowane godziny nadliczbowe i zasadniczo nie wykonywali istotnej pracy w Polsce (akta ubezpieczeniowe, zrzuty informacji z Internetu). Poza tym spółka nie prowadziła na terenie Polski działalności w której potrzebne byłoby wykonywanie materiałów czy urządzeń wskazanych przez P.W., nie przedstawiła też jakichkolwiek dowodów przewożenia rzekomo skompletowanych i przygotowanych na terenie Polski urządzeń czy materiałów.

Sąd drugiej instancji stwierdził, że skoro istotną kwestią odnośnie warunków w zakresie delegowania, wynikających z art. 12 ust. 1 rozporządzenia nr 883/2004 jest kwestia zastępowania pracowników to w spółkach dochodziło do zastępowania pracowników. Obie firmy tj. F. Sp. z o.o. Sp. k. NIP-[...] oraz E. Sp. z o.o. NIP-[..] zawarły umowy z niemieckim kontrahentem które precyzowały rodzaj i zakres wykonywanych prac, których wykonywanie ciążyło na spółce F. Sp. z o.o. Sp.k. oraz E. Sp. z o.o. NIP-[...].

Organ rentowy skierował do niemieckiej instytucji zabezpieczenia społecznego pismo informujące o wycofaniu uprzednio wydanych formularzy A1 dla ubezpieczonego oraz zwrócił się do ww. instytucji o zajęcie stanowiska w przedmiocie ustalonego właściwego ustawodawstwa niemieckiego, mającego

zastosowanie do ubezpieczonego w spornym okresie (pismo z dnia 3 marca 2021 r., znak 130000/512/2200/2017-UBS-UE). Organ rentowy naprowadził, że spółki F. Sp. z o.o. Sp. k. NIP- [...] oraz E. Sp. z o.o. NIP-[...] prowadzą działalność w zakresie budowy i montażu przemysłowych instalacji elektrycznych (tzw. tras kablowych) w różnych państwach Unii Europejskiej, nie produkują materiałów niezbędnych do wykonywania wskazanych usług, lecz jedynie świadczą usługi z materiałów znajdujących się na terenach budów za granicą. Firmy nie przedstawiły żadnych dowodów na transport materiałów niezbędnych do wykonania instalacji z terenu Niemiec, z firmy niemieckiej, z którą współpracują tj. F. GmbH oraz H. GmbH. Zgodnie zaś z zeznaniami pracowników materiały, urządzenia, na których wykonywali pracę za granicą, znajdowały się na poszczególnych budowach za granicą.

Sąd Apelacyjny podkreślił, że poświadczenie ustawodawstwa na formularzu A1 jest ogółouropejskim dokumentem, służącym do potwierdzenia podlegania ubezpieczeniom społecznym na terenie innych krajów członkowskich Unii Europejskiej niż kraj, którego dana osoba jest obywatelem. W sytuacji ubezpieczonego P.W. - obywatela Polski rozważenia wymagało zastosowanie w sprawie przepisów wspólnotowej koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego - rozporządzenia z Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) Nr 883/2004 z 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.Urz. UE Nr L.04.166/1), a także rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) Nr 987/2009 z 16 września 2009 r. dotyczące wykonania rozporządzenia (WE) Nr 883/2004 (Dz.Urz. UE Nr L.09.284/1). Koordynacja systemów zabezpieczenia społecznego państw członkowskich Unii Europejskiej opiera się na zasadzie, że osoby przemieszczające się na terytorium Unii Europejskiej podlegają systemowi zabezpieczenia społecznego tylko jednego państwa członkowskiego (art. 11 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004). Ostateczna decyzja wydana przez instytucję wyznaczoną dotycząca ustalenia właściwego ustawodawstwa wiąże instytucje zabezpieczenia społecznego innych państw członkowskich i tylko wyjątkowo może być modyfikowana przez sądy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 czerwca 2018 r. II UK 179/17, LEX nr 2510202).

Jednocześnie zgodnie z treścią art. 12 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego „osoba, która wykonuje działalność jako pracownik najemny w państwie członkowskim w imieniu pracodawcy, który normalnie tam prowadzi swą działalność, a która jest delegowana przez tego pracodawcę do innego państwa członkowskiego do wykonywania pracy w imieniu tego pracodawcy, nadal podlega ustawodawstwu pierwszego państwa członkowskiego, pod warunkiem, że przewidywany czas takiej pracy nie przekracza 24 miesięcy i że osoba ta nie jest wysłana, by zastąpić inną osobę”. Przepisem wykonawczym do art. 12 ust. 1 tego rozporządzenia jest m.in. art. 14 ust. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r., który stanowi, że za pracodawcę, który normalnie prowadzi swą działalność należy rozumieć pracodawcę „zazwyczaj prowadzącego znaczną część działalności, innej niż działalność związana z samym zarządzeniem wewnętrznym, na terytorium państwa członkowskiego, w którym ma swoją siedzibę, z uwzględnieniem wszystkich kryteriów charakteryzujących działalność prowadzoną przez dane przedsiębiorstwo. Odnośne kryteria muszą zostać dopasowane do specyficznych cech każdego pracodawcy i do rzeczywistego charakteru prowadzonej działalności”. Wykładnia językowa tego przepisu jednoznacznie wskazuje, że przy ocenie, czy pracodawca prowadzi znaczną część działalności, innej niż działalność związana z samym zarządzeniem wewnętrznym, na terytorium państwa członkowskiego, w którym ma swoją siedzibę, należy uwzględnić wszystkie kryteria charakteryzujące jego działalność. Analogicznie powyższą kwestię określa decyzja A2 Komisji Administracyjnej ds. Koordynacji Systemów Zabezpieczenia Społecznego. Akt ten nie ma charakteru źródła prawa Unii Europejskiej w rozumieniu traktatowym, lecz jest aktem informacyjno-pomocniczym, wydanym przez Komisję Administracyjną na podstawie art. 72 lit. a i b rozporządzenia 883/2004 w ramach jej zadań dotyczących wykładni i usprawniania jednolitego stosowania prawa Unii Europejskiej (D. Dzienisiuk, Charakter prawny decyzji Komisji Administracyjnej do Spraw Zabezpieczenia Społecznego, „Ubezpieczenia Społeczne” 2011 nr 1-2; K. Ślebzak, Koordynacja systemów zabezpieczenia społecznego, Warszawa 2012, s. 295). W decyzji wskazuje się, że decydującym warunkiem dla zastosowania art. 12

ust. 1 rozporządzenia 883/2004 jest istnienie więzi między pracodawcą a państwem członkowskim, w którym ma on swoją siedzibę. Możliwość delegowania pracowników powinna zatem ograniczać się wyłącznie do przedsiębiorstw, które normalnie prowadzą swą działalność na terytorium państwa członkowskiego, którego ustawodawstwu nadal podlega pracownik delegowany. Z tego powodu przyjmuje się, że powyższe przepisy mają zastosowanie jedynie do przedsiębiorstw, które zazwyczaj prowadzą znaczną część działalności na terytorium państwa członkowskiego, w którym mają siedzibę. Dlatego, w celu ustalenia, w razie potrzeby i w razie wątpliwości, czy pracodawca zazwyczaj prowadzi znaczną część działalności na terytorium państwa członkowskiego, w którym ma swoją siedzibę, instytucja właściwa w tym państwie zobowiązana jest zbadać wszystkie kryteria charakteryzujące działalność prowadzoną przez tego pracodawcę, w tym miejsce, w którym przedsiębiorstwo ma swą zarejestrowaną siedzibę i administrację, liczebność personelu administracyjnego pracującego w państwie członkowskim, w którym pracodawca ma siedzibę, oraz w drugim państwie członkowskim, miejsce, w którym rekrutowani są pracownicy delegowani, i miejsce, w którym zawierana jest większość umów z klientami, prawo mające zastosowanie do umów zawartych przez przedsiębiorstwo z jednej strony z pracownikami i z drugiej strony z klientami, obroty w odpowiednio typowym okresie w każdym z państw członkowskich, których rzecz dotyczy, oraz liczbę umów wykonanych w państwie wysyłającym. W przedmiotowej decyzji podkreśla się też, że „wykaz ten nie jest wyczerpujący, ponieważ kryteria powinny być dostosowane do każdego konkretnego przypadku i powinny uwzględniać charakter działalności prowadzonej przez przedsiębiorstwo w państwie, w którym ma ono siedzibę” (pkt 1 decyzji A2) (K Ślęzak, Wybrane problemy z ustania ustawodawstwa właściwego w świetle przepisów dotyczących koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego). Podobny, jak decyzja A2, charakter prawny ma publikacja Komisji Europejskiej: Praktyczny poradnik: Ustawodawstwo mające zastosowanie do pracowników w Unii Europejskiej (UE), w Europejskim Obszarze Gospodarczym (EOG) i w Szwajcarii, zgodnie z którym fakt prowadzenia znacznej części działalności w państwie delegującym można sprawdzić poprzez szereg obiektywnych czynników. Zawarty tam wykaz nie jest wyczerpujący, ponieważ kryteria powinny być dostosowane do każdego konkretnego przypadku i powinny

uwzględniać charakter działalności prowadzonej przez przedsiębiorstwo w państwie, w którym ma ono siedzibę.

Wnioskodawca F. Sp. z o.o. Sp. k. ma siedzibę w Polsce, posiada własną administrację i rekrutuje pracowników, jednakże nie da się przyjąć na aktualnym etapie wskazanych wyżej ustaleń, że prowadzi znaczną część działalności na terytorium państwa członkowskiego, w którym ma siedzibę, czyli w Polsce. Tymczasem decydującym warunkiem dla zastosowania art. 12 ust. 1 rozporządzenia 883/2004 jest istnienie więzi między pracodawcą a państwem członkowskim, w którym ma on swoją siedzibę. Zarówno wnioskodawca jak i spółka z o.o. E. NIP-[...], nie prowadzą jak wynika z powyższych ustaleń na terenie Polski "znaczej działalności" o której mowa w art. 12 ust. 1 rozporządzenia nr 883/2004. W latach 2015-2017 obie spółki nie wykazały żadnych obrotów na terytorium Polski, natomiast na podstawie deklaracji VAT-7, obroty w Polsce w latach 2018-2019 kształtowały na poziomie zaledwie kilku procent. Wartość obrotu krajowego w sposób istotny odbiega od poziomu około 25% całkowitego obrotu, który jest powszechnie uważany za cezurę pozwalającą na zastosowanie określonych przepisów dotyczących podlegania ubezpieczeniom, bądź to w kraju wysyłającym, bądź w przyjmującym. Możliwość zaś delegowania pracowników ogranicza się wyłącznie do przedsiębiorstw, które normalnie prowadzą swą działalność na terytorium państwa członkowskiego, którego ustawodawstwu nadal podlega pracownik delegowany.

W skardze kasacyjnej od powyższego wyroku wnioskodawca zarzucił naruszenie: 1) art. 13 ust. 1 lit. b) (ii) rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U. UE. L. z 2004 r. Nr 166, str. 1 z późn. zm., dalej jako "rozporządzenie nr 883/2004"), poprzez jego bezpodstawne niezastosowanie i nieustalenie podlegania przez zainteresowanego ustawodawstwu polskiemu, pomimo że ustalony w niniejszej sprawie stan faktyczny w pełni przemawia za zastosowaniem tego przepisu, gdyż zainteresowany jest osobą, która normalnie wykonuje pracę w co najmniej dwóch państwach członkowskich, ma miejsce zamieszkania w Polsce, a ponadto siedziba obydwu pracodawców (zleceniodawców) zainteresowanego znajduje się wyłącznie w Polsce; 2) art. 14 ust. 5 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r.

dotyczące wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U. UE. L. z 2009 r. Nr 284, str. 1 z późn. zm., dalej jako "rozporządzenie nr 987/2009"), poprzez jego bezpodstawne niezastosowanie i nieustalenie podlegania przez zainteresowanego ustawodawstwu polskiemu, pomimo że przepis ten powinien zostać zastosowany w ustalonym w niniejszej sprawie stanie faktycznym, gdyż zainteresowany jest osobą, która na zmianę wykonuje kilka odrębnych prac w co najmniej dwóch państwach członkowskich dla tych samych pracodawców (zleceniodawców), przy czym siedziba obydwu pracodawców (zleceniodawców) zainteresowanego znajduje się wyłącznie w Polsce; zamiast art. 11 ust. 3 lit. a) rozporządzenia nr 883/2004 powinien zostać zastosowany art. 13 ust. 1 lit. b) (ii) rozporządzenia nr 883/2004; 3) art. 11 ust. 3 lit. a) rozporządzenia nr 883/2004, poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że zainteresowany nie podlega ustawodawstwu polskiemu, podczas gdy zgodnie z ustalonym w niniejszej sprawie stanem faktycznym zainteresowany na zmianę wykonuje kilka odrębnych prac w co najmniej dwóch państwach członkowskich dla tych samych pracodawców (zleceniodawców), przy czym siedziba obydwu pracodawców (zleceniodawców) zainteresowanego znajduje się wyłącznie w Polsce, co sprawia, że zamiast art. 11 ust. 3 lit. a) rozporządzenia nr 883/2004 powinien zostać zastosowany art. 13 ust. 1 lit. b) (ii) rozporządzenia 883/2004; 4.) art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2022 r., poz. 1009 z późn. zm.), poprzez ich bezpodstawne niezastosowanie, pomimo że zainteresowany wykonuje pracę na podstawie umowy zlecenia zawartej z wnioskodawcą, którego siedziba znajduje się w Polsce, a w związku z tym zainteresowany podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym jako zleceniobiorca zatrudniony przez wnioskodawcę na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej; 5) art. 327¹ § 1 pkt 2 k.p.c. oraz art. 387 § 2¹ pkt 2 k.p.c., poprzez zaniechanie wskazania przez Sąd Apelacyjny podstawy prawnej ustalenia nie podlegania przez zainteresowanego ustawodawstwu polskiemu, z jednoczesnym zaniechaniem rozstrzygnięcia jakiemu konkretnie ustawodawstwu miałby podlegać zainteresowany, a ponadto zaniechanie oceny kluczowych zarzutów apelacyjnych organu rentowego i ograniczenie się do omówienia art. 12 ust. 1 rozporządzenia nr 883/2004 oraz art. 14 ust. 1 i 2 rozporządzenia nr 987/2009, podczas gdy istotą sporu

pomiędzy wnioskodawcą a organem rentowym nie jest podleganie przez zainteresowanego dotychczasowemu ustawodawstwu polskiemu w razie delegowania do innego państwa członkowskiego (art. 12 ust. 1 rozporządzenia nr 883/2004), lecz ustalenie podlegania przez zainteresowanego ustawodawstwu polskiemu w sytuacji, gdy zainteresowany wykonuje pracę w co najmniej dwóch państwach członkowskich, a siedziba obydwu jego pracodawców (zleceniodawców) znajduje się w Polsce (art. 13 ust. 1 lit. b) (ii) rozporządzenia nr 883/2004). Brak wskazania przyczyn, dla których Sąd drugiej instancji nie zastosował art. 13 ust. 1 lit. b) (ii) rozporządzenia nr 883/2004 niewątpliwie istotnie utrudnia merytoryczną ocenę tego orzeczenia, co sprawia, że uchybienie to mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy; 6) art. 373 § 1 k.p.c. w zw. z art. 368 § 2 k.p.c., poprzez ich niezastosowanie i przyjęcie do rozpoznania apelacji organu rentowego pomimo braku oznaczenia w tej apelacji wartości przedmiotu zaskarżenia, co w świetle uchwały Sądu Najwyższego składu siedmiu sędziów - zasady prawnej z dnia 20 lipca 2016 r., sygn. akt III UZP 2/16 stanowi wymóg formalny warunkujący nadanie biegu apelacji, zaś niedochowanie powyższego wymogu powinno skutkować zwrotem apelacji organowi rentowemu jako stronie reprezentowanej przez profesjonalnego pełnomocnika.

Mając powyższe na uwadze skarżący wniósł o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w Rzeszowie do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia oraz o zasądzenie od organu rentowego na rzecz wnioskodawcy F. Sp. z o.o. Sp. k. zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, a w razie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania o jej oddalenie oraz o zasądzenie na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Jaśle kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest uzasadniona w stopniu uzasadniającym uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Stosownie do art. 398¹³ § 1 i 2 k.p.c., Sąd Najwyższy rozpoznaje skargę kasacyjną w granicach zaskarżenia i w granicach podstaw oraz jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia, jeżeli skarga nie zawiera zarzutu naruszenia przepisów postępowania (bądź jeżeli taki zarzut okaże się niezasadny).

W niniejszej sprawie, rozpoznanie skargi kasacyjnej należy rozpocząć od prawidłowego zidentyfikowania przedmiotu sporu, który wynika z zaskarżonej w niniejszym postępowaniu decyzji z dnia 2 grudnia 2019 r. nr 471/2019 Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Jaśle. Przedmiot sporu nie obejmuje przy tym decyzji z dnia 3 marca 2021 r. „uzupełniającej decyzję z dnia 2 grudnia 2019 r.”, która zawierała ustalenia organu rentowego w aspekcie możliwości zastosowania do sytuacji ubezpieczonego normy art. 12 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z 29 kwietnia 2004 r. W sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych przedmiot rozpoznania sprawy sądowej wyznacza decyzja organu rentowego, od której wniesiono odwołanie i tylko w tym zakresie podlega ona kontroli sądu zarówno pod względem jej formalnej poprawności, jak i merytorycznej zasadności. W konsekwencji, przedmiot sporu sądowego musi mieścić się w zakresie przedmiotowym decyzji organu rentowego (por. wyrok Sądu Najwyższego z 3 października 2017 r., I UK 371/16, LEX nr 2397631 i przytoczone w nim orzecznictwo).

Decyzja z 30 kwietnia 2019 r. rozstrzygała o niepodleganiu przez P.W. ustawodawstwu polskiemu. Jej podstawę prawną stanowił art. 11 ust. 3 lit. a rozporządzenia nr 883/2004, z uzasadnieniem, że w spornym okresie wykonywał on pracę na terytorium jednego państwa członkowskiego. Decyzja ta przesądzała o niestosowaniu do sytuacji P.W. art. 13 ust. 1 lit. b ppkt (ii) rozporządzenia nr 883/2004, zgodnie z którym osoba, która normalnie wykonuje pracę najemną w dwóch lub więcej państwach członkowskich i która nie wykonuje znacznej części pracy w państwie członkowskim, w którym ma miejsce zamieszkania, podlega ustawodawstwu państwa członkowskiego, w którym znajduje się siedziba lub miejsce wykonywania działalności przedsiębiorstw lub pracodawców, jeżeli jest zatrudniona

przez co najmniej dwa przedsiębiorstwa lub co najmniej dwóch pracodawców, których siedziba lub miejsce wykonywania działalności znajduje się tylko w jednym państwie członkowskim. Konsekwencją tego stanowiska było cofnięcie zaświadczenia A1.

W odwołaniu od tej decyzji płatnik, powołując się na art. 13 ust. 1 rozporządzenia 883/2004 wskazywał, że osoba, która normalnie wykonuje pracę najemną w dwóch lub więcej państwach członkowskich, podlega ustawodawstwu państwa członkowskiego, w którym znajduje się siedziba przedsiębiorstw; siedziba zaś obydwu przedsiębiorstw, w których zatrudniony był P.W., znajdowała się tylko w jednym państwie członkowskim - w Polsce. Zatem domagał się ustalenia dla zainteresowanego ustawodawstwa polskiego na podstawie art. 13 ust. 1 lit. b (ii) rozporządzenia nr 883/2004.

Sąd Apelacyjny nie dokonał w żadnym zakresie oceny prawnej roszczenia przez pryzmat art. 13 ust. 1 lit. b (ii) rozporządzenia nr 883/2004. Skupił się natomiast na weryfikacji możliwości zastosowania w stosunku do P.W. art. 12 ust. 1 tego rozporządzenia, ostatecznie ją odrzucając ze względu na to, że, w jego ocenie, obie spółki zatrudniające zainteresowanego nie prowadziły normalnie swojej działalności w Polsce (nie prowadziły znacznej części działalności, innej niż działalność związana z samym zarządzaniem wewnętrznym - art. 12 ust. 1 rozporządzenia nr 883/2004 w związku z art. 14 ust. 2 rozporządzenia nr 987/2009).

W związku z powyższym uzasadniony jest zarzut naruszenia art. 13 ust. 1 lit. b (ii) rozporządzenia nr 883/2004, gdyż Sąd Apelacyjny pominął go przy ustalaniu sytuacji ubezpieczonego w aspekcie ustalenia ustawodawstwa właściwego. Podzielenie tego zarzutu nie oznacza automatycznie przyznania racji skarżącemu, że spełnione zostały wymagania wynikające z tego przepisu. Pierwszym i zasadniczym warunkiem zastosowania art. 13 ust. 1 lit. b (ii) rozporządzenia nr 883/2004 jest wykonywanie pracy najemnej w dwóch lub więcej państwach członkowskich (wykonywanie równocześnie lub na zmianę jednej lub kilku odrębnych prac w dwóch lub więcej państwach członkowskich w tym samym lub kilku przedsiębiorstwach lub dla jednego lub kilku pracodawców - art. 14 ust. 5 rozporządzenia nr 883/2004). Stąd też w wypadku ustalenia, że dana osoba wykonywała pracę na terytorium wyłącznie jednego państwa członkowskiego,

wyłącza możliwość zastosowania art. 13 ust. 1 lit. b (ii) rozporządzenia nr 883/2004 i tym samym niemożliwe jest ustalenie ustawodawstwa państwa członkowskiego, w którym znajduje się siedziba lub miejsce wykonywania działalności przedsiębiorstw lub pracodawców.

Zwrócić też należy uwagę, że przedmiotem zaskarżonej decyzji było cofnięcie zaświadczenia A1. W związku z tym należy zasygnalizować, że w tej kwestii wypowiedział się Trybunał Sprawiedliwości w wyroku z 16 listopada 2023 r., w sprawie C - 422/22, który orzekł, że art. 5, 6 i 16 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, zmienionego rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 465/2012 z 22 maja 2012 r., należy interpretować w ten sposób, że: instytucja wydająca zaświadczenie A1, która w następstwie przeprowadzenia z urzędu ponownego badania informacji, na których oparto wydanie tego zaświadczenia, stwierdza nieprawdziwość tych informacji, może wycofać omawiane zaświadczenie bez uprzedniego wszczęcia przewidzianej w art. 76 ust. 6 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, zmienionego rozporządzeniem nr 465/2012, procedury dialogu i koncyliacji z właściwymi instytucjami zainteresowanych państw członkowskich celem określenia ustawodawstwa krajowego mającego zastosowanie.

Za częściowo trafny należało również uznać zarzut naruszenia przepisów postępowania, to jest art. 387 § 21 pkt 2 k.p.c. (zobowiązującego sąd drugiej instancji do wyjaśnienia podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa i oceny poszczególnych zarzutów apelacyjnych, gdyż art. 13 ust. 1 lit. b (ii) rozporządzenia nr 883/2004 został wskazany jako podstawa apelacji, jednak nie został on należycie rozpoznany przez Sąd drugiej instancji.

Trafność stanowiska organu rentowego zależy od tego czy zainteresowany wykonywał pracę wyłącznie w jednym kraju (w Niemczech), czy też w dwóch lub więcej państwach członkowskich. Dotychczas poczynione w sprawie ustalenia faktyczne nie pozwalają zaś na przyjęcie żadnego z tych ustaleń jako podstawy faktycznej wyroku, co powoduje, że należy uznać, iż przepisy prawa materialnego

zostały zastosowane w sprawie do nie w pełni ustalonego stanu faktycznego. Tymczasem, ocena prawidłowości wykładni i zastosowania przepisów prawa materialnego powołanych w ramach pierwszej podstawy kasacyjnej jest możliwa tylko wówczas, gdy pozwalają na nią ustalenia faktyczne Sądu drugiej instancji, stanowiące podstawę wydania zaskarżonego wyroku (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 11 marca 2003 r., V CKN 1825/00, LEX nr 784216 oraz z dnia 27 czerwca 2013 r., III CSK 270/12, LEX nr 1360254).

Dlatego też zastosowanie przepisów prawa materialnego do niedostatecznie ustalonego przez Sąd drugiej instancji stanu faktycznego oznacza wadliwą subsumcję tego stanu do zawartych w nich norm prawnych, a brak stosownych ustaleń uzasadnia zarzut kasacyjny naruszenia prawa materialnego przez jego niewłaściwe zastosowanie (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 10 marca 2011 r., II PK 241/10, LEX nr 817524 oraz z dnia 5 września 2012 r., IV CSK 76/12, LEX nr 1229815).

Co do zarzutu naruszenia art. 373 § 1 k.p.c. w związku z art. 368 § 2 k.p.c., przez ich niezastosowanie i przyjęcie do rozpoznania apelacji organu rentowego pomimo braku oznaczenia w tej apelacji wartości przedmiotu zaskarżenia, przypomnieć należy, że Sąd Najwyższy w swoich orzeczeniach niejednokrotnie wyrażał zapatrywanie, że art. 373 k.p.c. (i także art. 370 k.p.c.) należy odczytywać łącznie z art. 130 k.p.c., co prowadzi do wniosku, że odrzucenie apelacji z powodu niezuzupełnienia braków formalnych w wyznaczonym terminie dotyczy tylko takich braków, które uniemożliwiają nadanie apelacji prawidłowego biegu (zob. uchwały Sądu Najwyższego: z 29 lipca 2003 r., III PZP 10/03, OSNP 2004 nr 3, poz. 43; z 7 lipca 2005 r., II UZP 7/05, OSNP 2005 nr 24, poz. 396; z 22 sierpnia 2007 r., III CZP 77/07, OSNC 2008 nr 10, poz. 109; z 27 marca 2008 r., III CZP 7/08, OSNC 2009 nr 4, poz. 55; oraz postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 grudnia 2009 r., II UZ 43/09, LEX nr 583825; z 10 lutego 2015 r., II UZ 76/14, LEX nr 1806444; z 14 stycznia 2015 r., I CZ 100/14, LEX nr 1640230; z 13 listopada 2014 r., V CZ 71/14, LEX nr 1565790; z 21 października 2015 r., II UZ 24/15, LEX nr 1854105 oraz z 19 grudnia 2017 r., II UZ 108/17, LEX nr 2427166). W niniejszej sprawie – o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego - wartość ta nie ma wpływu na wysokość opłaty (w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych od apelacji i skargi kasacyjnej

przysługuje opłata podstawowa – art. 36 ust. 1 ustawy z 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (obecnie Dz.U.2024.959, t.j. z dnia 28.06.2024 r.) ani na wysokość wynagrodzenia profesjonalnego pełnomocnika - § 9 ust. 2 i § 10 odpowiednio rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2023 r., poz. 1935) oraz rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2023 r., poz. 1964).

Dlatego, opierając się na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c., a w odniesieniu do kosztów postępowania kasacyjnego na podstawie art. 108 § 2 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji wyroku.

I.T

[a.ł].